

Hodnoticí aktivita

Od litrů až po kapku

Anotace

Hodnoticí aktivita je primárně zaměřena na hodnocení klíčové kompetence k učení. Hodnoticí aktivita nabízí žákům možnost volby/výběru metod, strategií a forem učení, které pro sebe sami vyhodnotí jako adekvátní a efektivní, v oblasti podpory zdraví s akcentem na pitný režim. Hodnoticí aktivita vychází z aktuálního vědomostního konceptu (prekonceptu, event. miskonceptu) žáka detekovaného při vstupu do hodnoticí aktivity. Aktivita přináší portfolio informačních zdrojů, podkladů a metod, které žák může, po dohodě s vyučujícím, v rámci procesu edukace využít. Důraz je kladen na vyhledávání relevantních informací, práci s odbornými texty a učení se pomocí metod tzv. zážitkové pedagogiky. Hodnocení úrovně klíčové kompetence k učení je postaveno na sebehodnocení žáka i hodnocení pedagogem.

Komplexní systém hodnocení, CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_001/0000751

Věk – cílová skupina

Žáci 2. st. ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií.

V rámci evaluace úrovně klíčové kompetence a vzdělávacích výsledků žáků doporučujeme **8.–9. ročník**.

Časová dotace (rozsah výuky)

Hodnoticí aktivita je koncipována optimálně na 3 vyučovací hodiny (při využití kompletního portfolia hodnoticí aktivity). Pokud dojde k výběru výukových aktivit, je možno tolerovat časovou dotaci 2 vyučovací hodiny.

Znalostní a kompetenční předpoklady žáků

V rámci předkládané hodnoticí aktivity je žádoucí, aby žáci disponovali těmito znalostmi na úrovni žáků daného věku:

- znalost anatomie a fyziologie lidského těla s akcentem na trávicí a vylučovací systém;
- znalost minerálních látek a chemických sloučenin – jejich názvy a zkratky (konkrétně sodík, vápník, hořčík, oxid uhličitý, voda);
- znalost objemových jednotek.

V rámci předkládané hodnoticí aktivity je žádoucí, aby žáci disponovali těmito dovednostmi a schopnostmi na úrovni žáků daného věku:

- práce s textem;
- čtení s porozuměním;
- schopnost výběru stěžejních informací z textu;
- sdělení (interpretace) informací z textu;
- vyhledávání informací na internetu;
- kooperace v rámci skupinové práce.

V rámci předkládané hodnoticí aktivity je vhodné, aby pedagog:

- zajistil potřebné prostorové a materiální prostředky (viz níže);
- disponoval portfoliem vhodných odborných zdrojů a informací.

Prostorové a materiální požadavky na realizaci

- učebna ideálně s mobilním nábytkem umožňujícím uspořádání pro skupinovou práci a s připojením na internet;
- digitální zařízení s připojením na internet – tablety, NT aj. pro každého žáka (event. pro dvojici žáků) – pro vyhledávání a porovnávání informací z různých e-zdrojů;
- vtištěné přílohy podle zařazených částí hodnoticí aktivity;
- psací potřeby, papíry formátu A4, velkoformátové archy (např. balicí papír), lepidlo, nůžky a další běžné školní pomůcky;
- obaly od různých druhů nápojů, event. vystřižené obrázky jednotlivých druhů nápojů;

- čtyři druhy balených neochucených vod (s výrazně různou koncentrací sodíkových iontů – velmi slabě mineralizovaná voda, slabě mineralizovaná voda, středně mineralizovaná voda, silně mineralizovaná voda – příklady jsou uvedeny v příloze), nápojové kelímky, popisovač, záznamový arch.

Vzdělávací obor

Výchova ke zdraví

Očekávaný výstup

VZ-9-1-07 žák dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky.

Hodnocená klíčová kompetence

Klíčová kompetence k učení

V rámci této hodnoticí aktivity je umožněno žákům rozvíjet a následně hodnotit klíčovou kompetenci k učení. Hodnoticí aktivita se zaměřuje na více aspektů kompetence k učení s využitím prvků zážitkové pedagogiky (aktivizujících výukových metod).

Podrobnější informace k hodnoceným schopnostem a dovednostem klíčové kompetence

Vzhledem k zacílení hodnoticí aktivity na žáky na konci povinného vzdělávání (8. a 9. ročník) se předpokládá, že jednotlivé aspekty kompetence k učení budou již na vyšších úrovních.

Při řešení hodnoticí aktivity budou žáci uplatňovat následující schopnosti a dovednosti:

Aspekt: Znalost a využití různých způsobů učení

- Žák identifikuje potřebu vzdělávání se v oblasti optimálního pitného režimu. Žák seberefektivně ohodnotí svoji stávající úroveň kompetence k učení;
- žák je motivován k učení a možnosti výběru z nabízených výukových metod, aktivně volí strategie a metody učení. Žák má možnost jednotlivé metody porovnat a rozhodnout, kterou z hlediska učení pro sebe sama považuje za nejefektivnější.

Aspekt: Využívání informací z různých zdrojů

- Žák vyhledává, třídí a propojuje relevantní informace z různých zdrojů k tématu pitného režimu na internetu. Na základě zadaných klíčových slov a otázek věcně správně používá odbornou terminologii;
- žák vybírá stěžejní informace a srovnává informace z odborného textu i z textů vyhledaných na internetu ve vztahu k pitnému režimu. Informace z různých zdrojů propojuje a na základě jejich pochopení si vytváří komplexnější pohled na problematiku hydratace organismu a možné projevy a rizika dehydratace organismu. Identifikuje širokou škálu nápojů, které mohou patřit do pitného režimu. Rozlišuje, které nápoje jsou vhodné k časté konzumaci, které je možno konzumovat s určitými limity (množství či frekvence) a které je žádoucí do pitného režimu nezařazovat. S využitím relevantních informačních zdrojů odůvodňuje vhodnost daného nápoje ve vztahu ke zdraví a problematiku pitného

režimu komponuje do širších souvislostí;

- k získávání informací využívá také experimentální zkušenost, vizualizaci a další prvky zážitkové pedagogiky;
- získané vědomostní rámce dokáže žák využívat jak v dalším procesu učení, tak zejména ve svém běžném životě.

Aspekt: Sebereflexe procesu učení a jeho výsledků

- Žák kriticky a objektivně posoudí vlastní pokrok v učení. Reflektuje posun od vstupní vědomostní úrovně v oblasti pitného režimu po výstupní vědomostní úroveň. Sebereflektuje také jednotlivé změny ve vlastním procesu učení při využívání jednotlivých výukových metod.

Detailnější informace s konkrétními odkazy na související součásti hodnoticí aktivity jsou uvedeny v Příloze 1.

Součásti hodnoticí aktivity

1. Příloha 1_Teoretická východiska

Část aktivity – vyhledávání informací

2. Příloha 2a_Seznam vhodných relevantních e-zdrojů
3. Příloha 2b_Seznam klíčových slov úkolů otázek pro vyhledávání informací pro žáky
4. Příloha 2c_Seznam klíčových slov úkolů otázek pro vyhledávání informací pro pedagogy
5. Příloha 2d_Záznamový arch pro pedagogy
6. Příloha 2e_Algoritmus vyhledávání na internetu

Část aktivity – vyhledávání informací

7. Příloha 3a_Sada odborných textů pro žáky – pracovní list
8. Příloha 3b_Sada odborných textů pro žáky v tzv. Full text variantě
9. Příloha 3c_Sada odborných textů pro žáky schematicky
10. Příloha 3d_Sada odborných textů pro žáky v tzv. Full text variantě s didaktickým komentářem a hodnocením pro pedagogy
11. Příloha 3e_Sada odborných textů pro žáky – hodnoticí arch pro učitele

Část aktivity – aktivizační metody

12. Příloha 4a_Kreativní tvoření – pracovní list
13. Příloha 4b_Kreativní tvoření s didaktickým komentářem a hodnocením
14. Příloha 4c_Reflektivní aktivity – záznamové archy
15. Příloha 5a_Vizualizace dehydratace – slepá mapa
16. Příloha 5b_Vizualizace dehydratace – didaktické komentáře
17. Příloha 6a_Ochutnej a rozpoznej – pracovní list
18. Příloha 6b_Ochutnej a rozpoznej – didaktické komentáře

Část aktivity – evaluace

19. Příloha 7a_Pracovní list vstupní obsahová evaluace
20. Příloha 7b_Sebereflektivní list kompetence k učení vstupní
21. Příloha 7c_Pracovní list výstupní obsahová evaluace
22. Příloha 7d_Sebereflektivní list kompetence k učení výstupní
23. Příloha 7e_Pracovní list obsahová evaluace a sebereflektivní list kompetence k učení didaktické komentáře
24. Příloha 7f_Pracovní list obsahová evaluace komentáře k výsledkům úlohy z výzkumu
25. Příloha 7g_Záznamový arch pro pedagogy sebeevaluace

Část aktivity – hodnocení

26. Příloha 8a_Celkové hodnocení klíčové kompetence k učení pro pedagogy záznamový arch
27. Příloha 8b_Evaluační arch klíčové kompetence k učení pro pedagogy vyhodnocení

Struktura a organizace realizace hodnoticí aktivity

Předložená hodnoticí aktivita představuje kaskádu na sebe navazujících aktivit vedoucích k využívání kompetence k učení v tematické podoblasti Výchovy ke zdraví – pitný režim. Doporučujeme, aby se pedagog seznámil se všemi vytvořenými částmi hodnoticí aktivity, které lze následně využít jako kompletní portfolio výukových metod, či lze selektivně (dle aktuálních vzdělávacích potřeb a schopností žáků) vybrat jen některé. (V případě výběru jen některých částí je nutné vhodně upravit celkové hodnocení.) Žákům lze nabídnout, které z následujících metod si zvolí a zda preferují individuální, či skupinovou práci. Pedagog může také navrhnout, že absolvují kompletní aktivity a žáci tak budou moci posoudit (zhodnotit) pro ně vhodnější a přínosnější vzdělávací aktivity. Z didaktického a metodického hlediska jsou detailní specifikace metod a aktivit popsány v odpovídajících přílohách.

1. Na úvod hodnoticí aktivity *Od litrů až po kapku* doporučujeme některou z **brainstormingových** či **brainwritingových** aktivit. Cílem je detekovat úroveň prekonceptů (event. miskonceptů) žáka v oblasti pitného režimu.

Jako klíčové slovo či problémovou otázku zadáme:

Co vše zahrnuje pitný režim?

Které nápoje bychom mohli pít bez většího omezení?

Které nápoje jsou nevhodné/zakázané pro tvůj věk?

Jaké dopady na zdraví může mít nedostatek příjmu tekutin?

Vhodnou metodou je například brainpool:

Vhodně uspořádejte zasedací pořádek do podkovy či kruhu s centrálním stolem.

Pedagog zadá klíčové slovo či problémovou otázku.

Řešení každý žák zapíše na samostatný papír.

Po uplynutí času cca 3–5 min odloží papír s řešením na centrální stůl.

Ze stolu si pak žáci berou papír jiného žáka a po přečtení zapisují své poznámky k jeho řešení cca 3 min,

poté papír opět vrátí na centrální stůl.

V závěrečné fázi si každý žák vezme jiný papír a čte původní řešení i doplněné poznámky. Stěžejní, event. všechny nápady se zapisují na tabuli jako výsledek brainwritingu.

2. Následuje detekce **vstupní úrovně kompetence k učení** s pomocí sebereflexe žáka a využití *přílohy 7a_Pracovní list vstupní obsahová evaluace* a *přílohy 7b_Sebereflektivní list kompetence k učení vstupní*. Pracovní list obdrží každý žák na počátku hodnotící aktivity. Po vyplnění si pracovní listy žáci uloží a využijí v závěru hodnotící aktivity (dle uvážení pedagoga je možno alternovat pořadí bodů 1. a 2.).
3. Další připravenou částí je **vyhledávání odborných informací na internetu** k problematice pitného režimu. Pro dosažení vyššího vzdělávacího úspěchu jsou připraveny detailní pokyny v *příloze 2e_Algoritmus vyhledávání na internetu*, v *příloze 2a_Seznam vhodných relevantních e-zdrojů* a *příloze 2b_Seznam klíčových slov úkolů otázek pro vyhledávání informací pro žáky*. Aktivita je koncipována pro individuální práci žáka, při nedostatečném počtu digitálních zařízení lze pracovat párově či skupinově. Během této části pedagog pracuje s *přílohou 2d_Záznamový arch pro pedagogy*. Informace pro pedagogy jsou v *příloze 2c_Seznam klíčových slov úkolů otázek pro vyhledávání informací pro pedagogy*.
4. Následuje část **práce s odborným textem**, která také rozvíjí aspekt klíčové kompetence k učení „Využívání informací z různých zdrojů“. Pro práci jsou připraveny pracovní list a dvě podoby sad odborných textů v *příloze 3a_Sada odborných textů pro žáky pracovní list*, *příloze 3b_Sada odborných textů pro žáky v tzv. Full text variantě* a *příloze 3c_Sada odborných textů pro žáky schematicky pdf/word*. Pro pedagogy jsou pak detailnější informace v *příloze 3d_Sada odborných textů pro žáky v tzv. Full text variantě s didaktickým komentářem a hodnocením pro pedagogy* a pro záznam *příloha 3e_Sada odborných textů pro žáky hodnotící arch pro učitele*.
5. Pro upevnění získaných poznatků a jejich fixaci a zvýšení pravděpodobnosti přenosu získaných poznatků do praxe / běžného života lze využít **aktivizační tematické výukové metody**, v rámci hodnotící aktivity jsou k dispozici tři metody.

K problematice hydratace a dehydratace organismu je připravena metoda **Vizualizace dehydratace** více v *příloze 5b_Vizualizace dehydratace didaktické komentáře* a *příloze 5a_Vizualizace dehydratace slepá mapa*.

Ke zvýšení schopnosti výběru vhodných nápojů do pitného režimu žáka je určena aktivita **Kreativní tvoření**, více v *příloze 4b_Kreativní tvoření s didaktickým komentářem a hodnocením*, *příloze 4a_Kreativní tvoření pracovní list* a *příloze 4c_Reflektivní aktivity záznamové archy*.

Jako experimentální zkušenost žáka s rozlišováním vhodných nápojů v procesu učení lze aplikovat výukovou metodu **Ochutnej a rozpozněj**, více v *příloze 6b_Ochutnej a rozpozněj didaktické komentáře* a *příloze 6a_Ochutnej a rozpozněj pracovní list*.

Detailní specifikace a didaktické zpracování metod je popsáno v uvedených přílohách.

6. Závěrečná fáze hodnotící aktivity **Od litrů až po kapku** se vztahuje k **evaluaci procesu rozvoje kompetence k učení a evaluaci vědomostní úrovně žáků** v problematice Pitného režimu. Vědomostní úroveň je diagnostikována již při dílčích aktivitách a metodách. K výstupní evaluaci doporučujeme využít *přílohu 7c_Pracovní list výstupní*

obsahová evaluace a přílohu 7d_Sebereflektivní list kompetence k učení výstupní. K organizaci jsou informace v *příloze 7e_Pracovní list obsahová evaluace a sebereflektivní list kompetence k učení didaktické komentáře.* V *příloze 7f_Pracovní list obsahová evaluace komentáře k výsledkům úlohy z výzkumu* jsou popsány také zkušenosti a výsledky řešení úlohy reprezentativním souborem žáků získané v rámci pedagogického výzkumu. Pro záznam slouží *příloha 7g_Záznamový arch pro pedagoggy sebeevaluace.* Pro celkové hodnocení úrovně rozvoje klíčové kompetence k učení pedagogem slouží *příloha 8a_Celkové hodnocení klíčové kompetence k učení pro pedagoggy záznamový arch* a *příloha 8b_Evaluační arch klíčové kompetence k učení pro pedagoggy vyhodnocení* s dalšími informacemi.

V případě redukce rozsahu hodnoticí aktivity je nutné navržené vyhodnocení upravit.

Hodnocení

Princip **hodnocení dosažené úrovně kompetence k učení** spočívá v sebeevaluaci tzv. vstupní úrovně (tedy na počátku aktivity) a následné sebeevaluaci výstupní úrovně (na konci aktivity). Tento mechanismus umožní zachytit případný (očekávaný) posun v dosažené úrovni kompetence k učení a jejích jednotlivých aspektů. V sebeevaluačním listu žák kriticky a objektivně posoudí vlastní pokrok v učení. Reflektuje posun od vstupní vědomostní úrovně v oblasti pitného režimu po výstupní vědomostní úroveň. Sebereflektuje také jednotlivé změny ve vlastním procesu učení při využívání jednotlivých výukových metod.

Samozřejmou součástí **hodnocení hodnoticí aktivity** je také evaluace postavená na **hodnocení dosažené (rozvinuté) úrovně klíčové kompetence k učení žáka pedagogem.** Pedagog objektivně posoudí dosaženou úroveň ve všech aspektech klíčové kompetence k učení. Tato evaluace se skládá z dílčích evaluačních kroků uvedených v jednotlivých aktivitách/metodách.

V rámci **hodnocení rozvoje kognitivní (vědomostní) složky žakovy osobnosti** se doporučuje využití pretestu a postestu, resp. ověření s využitím testové úlohy. V rámci výstupního testování lze dosaženým vzdělávacím výsledkům přidělit bodové hodnocení, event. procentuální hodnocení, a klasifikaci lze případně interpretovat slovně i známkou.

Celkové hodnocení hodnoticí aktivity je uvedeno v samotném souboru a kombinuje všechny tři výše uvedené evaluační mechanismy.

Obměna hodnoticí aktivity ve výuce

Ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví lze tento kompetenční rámec procesu učení přenést téměř na všechny tematické okruhy učiva a tematické subcelky.

1. Algoristmus vyhledávání na internetu je přenositelný pro každý tematický celek (např. byl využit v rámci tvorby digitálního vzdělávacího zdroje Problematika reprodukčního zdraví na internetu v projektu Podpora rozvoje digitální gramotnosti – dostupné na <https://digigram.cz/dvz/>).
2. Stejně tak lze pro mnoho témat využít sebeevaluaci kompetence k učení, díky které je možno reflektovat individuální posun žáka v jednotlivých aspektech klíčové kompetence k učení.
3. Pracovní/evaluační listy pro žáky – evaluace vědomostní složky s úlohou vztahující se ke kategorizaci jednotlivých nápojů s ohledem na doporučované množství jejich konzumace lze využít i v redukované podobě výčtu nápojů (na úrovni obtížnosti minimální a optimální). Tyto variace úlohy jsou dostupné v dokumentu TUPÝ, Jan. (Ed.),

HŘIVNOVÁ, Michaela a MARÁDOVÁ, Eva. *Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání. Výchova ke zdraví*. Praha: NÚV [online]. 2016. 140 s. ISBN 978-80-7481-175-3 Dostupné z:

https://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/21331/metodicke_komentare_a_ulohy_ke_standardum_zv_vychova_ke_zdravi.pdf.

4. Metodu „Vizualizace dehydratace“ s využitím slepé mapy lidského těla lze úspěšně aplikovat na další témata Výchovy ke zdraví, např. vizualizace dopadů kouření (konzumace alkoholu či jiných návykových látek) na lidský organismus. Metoda byla využita a ověřena v edukační realitě preprimárního vzdělávání a v rámci modifikace náročnosti aktivity ji lze aplikovat i v rámci nižšího sekundárního vzdělávání. Detailněji v publikaci HŘIVNOVÁ, Michaela a KOŠŤÁLOVÁ, Alexandra. *Lexikon dobré praxe: výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu v mateřské škole*. 1. vyd. Brno: Anabell, ©2013. 82, 24 s., [2] s. obr. příl. ISBN 978-80-905436-2-1. Dostupné na:

http://www.anabell.cz/images/obr/1404372258_lexikondobrepraxe.pdf.